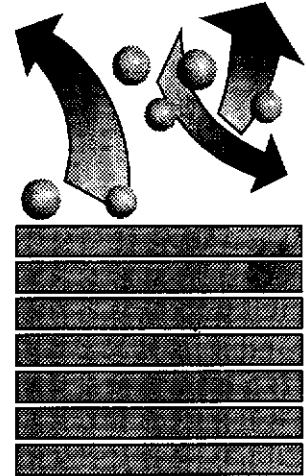

بازرگانی

از : مرکز تحقیقات و بررسیهای اقتصادی اتاق ایران

فرصتهای همکاری اقتصادی با کشورهای حوزه اقیانوس آرام

به نظر می‌رسد پیش از ورود به مطلب که در واقع شناسایی امکانات یا فرصتهای همکاری اقتصادی میان ایران و کشورهای واقع در حوزه‌ی آسیای اقیانوس آرام عنوان شده است، اشارهای هرچند کوتاه و گذرا به جایگاه مبادلات بازرگانی در اقتصاد جهانی، خالی از فایده نباشد، از این رو نکته درخور اهمیت این است که یکی از ویژگیهای اساسی اقتصاد جهانی طی چهاردهه گذشته توسعه سرسام‌آور کم و کیف بازرگانی بین‌المللی بوده است. واقعیتی که آثار آن بر رشد و توسعه اقتصاد ملی و به بیان دیگر توسعه

اقتصادی، اجتماعی و حتی فرهنگی تمامی ملل فعال و درگیر در اقتصاد بین‌الملل آشکار است. آمار و ارقام منتشره در مورد اقتصاد بین‌الملل گویای آنست که طی این دوران حجم کل صادرات جهانی به حدود ۷۰ برابر افزایش یافته است. به بیان دیگر حجم پولی صادرات جهانی از ۵۲ میلیارد دلار در سال ۱۹۴۸ (۱۳۲۷)، تاریخ اجرای "قرارداد عمومی تعرفه و تجارت" (غات ۱)، طبق آمار و ارقام منتشره از سوی سازمان ملل متحد و نهاد بین‌المللی "غات ۲" در سال ۱۹۹۳ به ۱۳۶۴۹/۴ میلیارد دلار افزایش یافته

است، بدیهی است نرخ رشد بازرگانی بین‌المللی طی سالهای مذکور همسان نبوده و بطور مثال پایین‌ترین رقم آن، از سال ۱۹۸۰ به بعد مربوط به سال ۱۹۸۲ است که برابر منهای هفت درصد و در سال ۱۹۹۱ برابر منهای یک درصد بوده است. نکته دیگری که یادآوری آن در اینجا درخور توجه و اهمیت ویژه است اینکه در سالهای ۹۲-۱۹۹۱ با برقراری پاره‌ای حمایت‌های اقتصادی از سوی برخی دولتها، بویژه دولتهای پیشرفته صنعتی، از محصولات داخلی خود در برابر تولیدات خارجی که از کیفیت برتر و یا قیمت ارزاتر برخوردار بودند. بازرگانی آزاد که مورد تبلیغ و تشویق آنانست تا اندازه‌ای با محدودیت مواجه شد. در این دوره بیشتر کشورهای روبه‌رشد نیز برای حمایت از تولیدات داخلی خود و صرفه‌جویی ارزی محدودیتهای زیادی برای ورود محصولات صنعتی خارجی قائل شدند. از سوی دیگر ممالک پیشرفته صنعتی نیز برای مقابله و رقابت با کالاهای صنعتی تولید شده در ممالکی که هزینه تولید آنها پایین است (مانند کشورهای تازه صنعتی شده یا در آستانه صنعتی شدن آسیای جنوب شرقی و واقع در اقیانوس آرام، از جمله مالزی، اندونزی، تایلند و سنگاپور و البته پیش از همه هنگ‌کنگ، تایوان، کره جنوبی و...) اقداماتی به عمل آوردند. به عنوان نمونه مورد اروپا را می‌توان مثال آورد که براساس "توافقنامه حفظ صنایع نساجی اروپای غربی" برای حمایت از صنایع نساجی این منطقه و حفظ اشتغال و جلوگیری از بروز بیکاری در اروپا اقدام به برقراری محدودیتهایی در زمینه واردات محصولات صنایع نساجی شد و بدین‌سان بود که ورود محصولات نساجی به ممالک عضو جامعه اقتصادی اروپا تا حدود ۵۰ درصد (بطور نمونه به آلمان) کاهش یافت. افزون‌بر این، حمایت اقتصادی از تولیدات داخلی میان ممالک پیشرفته صنعتی با وجود تعامی

کوششهای تبلیغاتی و تشویقی که در زمینه بازرگانی آزاد از سوی این ممالک اعمال می‌شود به گونه‌های چشمگیر رخ کرد. در این زمینه کافی است به اقدامات ایالات متحده آمریکا برعلیه ورود کالا از ژاپن و یا رقابت و کشمکش این کشور با فرانسه در زمینه محصولات کشاورزی اشاره کرد. به هر تقدیر، نتایج بدست آمده از بررسیهای بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد که از کل صادرات جهانی حدود ۵۰ درصد آن مربوط به صادرات کالاهای تبدیلی بوده است. در اینجا لازم به یادآوری است که یکی دیگر از موانع عمده فراراه بازرگانی بین‌المللی، معاملات تهاتری با ممالک جهان سوم و در حال توسعه، بویژه کشورهای تازه به استقلال رسیده و جدا شده از اتحاد جماهیر شوروی سابق و... می‌باشد. نکته درخور توجهی که در این بررسیها به چشم می‌خورد اینکه در مسیر عمده‌ترین جریانهای بازرگانی از سال ۹۱-۱۹۹۰ چندان تغییری حاصل نشده است، جز آنکه گفته می‌شود مسیر کنونی از دو سوی شرق و غرب در جهت آسیا، بویژه آسیای جنوب شرقی روبه تقویت است. نتایج بدست آمده از بررسیهای انجام شده نشان می‌دهد که جهان از نقطه نظر اقتصادی، بویژه بازرگانی، روبه منطقی شدن دارد و کشورهای این مناطق رفته رفته، تنها در زمینه‌های اقتصادی با یکدیگر متحد خواهند شد مانند: جامعه اقتصادی اروپا (EU) و نفتا (NAFTA) (۳) که به احتمال قوی به پافتا (PAFTA) (۴) تبدیل خواهد شد و یا آپک (APEC) (۵) بلکه مسیر تجارت کالا نیز به گونه‌ای روزافزون و سریع در داخل همان مناطق متمرکز می‌شود. سیر تحول بازرگانی جهانی گویای این واقعیت است که در چهاردهه اخیر نرخ رشد منطقی شدن بازرگانی بمراتب از جهانی شدن آن چشمگیرتر بوده است. به بیان دیگر گفته

محوری نیرومند در کنار مرزهای شمالی کشور و برای گسترش بازرگانی خارجی خود استفاده کند. لذا:

- امکان گسترش روابط بازرگانی با کشورهای حوزه این دریا یعنی جمهوریهای ترکمنستان، قزاقستان، فدراسیون روسیه و آذربایجان (ارمن).

- امکان گسترش بازرگانی با دیگر جمهوریهای نواحی شرق و غرب دریای مازندران از طریق جمهوریهای یادشده.

- امکان گسترش روابط بازرگانی از طریق کانالهای ولگا- دن با شمال و جنوب اروپا.

- امکان گشوده شدن "جاده ابریشم" جدید و...

به گونه‌ای چشمگیر و بالقوه برقرار شده است. بویژه آن که ایران با ایجاد انواع مناطق و حوزه‌های آزاد بازرگانی- صنعتی در جنوب شرقی کشور و در کنار دریای عمان - صرفنظر از سوء برداشت از نحوه‌ی اداره این گونه مناطق - می‌تواند از ارائه امکانات و تسهیلات فراوان برای توسعه بازرگانی منطقه‌ای و بین‌المللی برخوردار باشد. بنابراین ایران قادر خواهد بود فرصتهایی طلایی برای دستیابی کشورهای مورد نظر به بازارهای جدید فراهم آورد و خود نیز از این رهگذر بهره‌مند گردد.

بسی تردید گسترش همکاریهای اقتصادی میان ایران، و کشورهای واقع در حوزه آسیای اقیانوس آرام نه تنها این کشورها را قادر خواهد ساخت به مرکز سرمایه‌گذاری جدیدی برای تولید، بسته‌بندی و صدور انواع فرآورده‌های صنایع غذایی کشاورزی، دریایی و در نهایت نساجی مورد نیاز برای مصرف در ایران، کشورهای همجوار ایران و اروپای شمالی و جنوبی دست یابند، بلکه امکان تبدیل هر یک از این ممالک به مرکز صادرات متقابل با کشورهای مورد اشاره نیز فراهم خواهد شد. بهرحال با نگاهی گذرا به واردات و صادرات برخی از این

می‌شود که بازرگانی جهانی در آینده تحت‌الشعاع بازرگانی منطقه‌ای قرار خواهد گرفت و لذا رشد بازرگانی بین‌المللی در سنجش با رشد بازرگانی منطقه‌ای در درجه دوم اهمیت قرار خواهد گرفت. بگذریم.

از آنجا که موضوع اصلی این گفتار بررسی اجمالی امکانات و فرصتهای فراهم شده برای گسترش همکاریهای اقتصادی میان ایران و کشورهای واقع در حوزه اقیانوس آرام به‌ویژه کشورهای در آستانه صنعتی شدن آسیای جنوب شرقی می‌باشد، بنابراین پیشاپیش باید یادآور این معنا شد که ایران، کشوری که از لحاظ

وسعت سرزمین و جمعیت هفدهمین کشور جهان است، با دارا بودن منابع ثروتی بی‌اندازه زیاد، و پشت‌سر نهادن نخستین برنامه پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود، همراه با دستاوردهای گرانبه‌ای حاصل از آن از یک‌سو، در پیش داشتن دومین برنامه توسعه - که بی‌تردید فراهم‌ساز زمینه و ابزارهای مورد نیاز برای اجرای انواع برنامه‌های توسعه خواهد بود - از سوی دیگر، می‌تواند به عنوان عمده‌ترین پل ارتباطی توسعه اقتصادی منطقه تلقی شود، بویژه آنکه ایران با برخورداری از تولیدات صنعتی، کشاورزی و خدماتی و در نهایت بازاری بالفعل و بالقوه، حجم تقاضای بسیار بالا برای انواع کالاهای صنعتی و افزون‌بر همه با فروپاشی نظام کمونیستی اتحاد جماهیر شوروی سابق و دست‌یابی به موقعیت "ژئواکونومیکس" ویژه و... همه و همه می‌تواند در گسترش داد و ستدهای بازرگانی و به تبع آن اقتصاد منطقه‌ای و جهانی نقش جدیدی ایفا کند. بنابراین روشن است که دیگر نمی‌توان ایران را به‌عنوان سرزمینی در حاشیه خاورمیانه عربی تلقی کرد. بلکه خود به عنوان زیرمجموعه‌ای پویا و عاری از محدودیتهای سابق در پهنه دریای مازندران می‌تواند از این دریا به‌عنوان

به گسترش فعالیت‌های توریستی خود با این ممالک می‌تواند بخش بزرگی از نیازهای فنی و مهندسی این کشورها را در زمینه‌های مشاوره و پیمانکاری ساختمانی به صورت صدور خدمات تقبل و تأمین کند.

- 1- General Agreement on Tariff and Trade
- 2- Fischer Almanach 1995
- 3- North American Free Trade Area
- 4- Pacific American Free Trade Area
- 5- Asian Pacific Economic Cooperation

ممالک (جدول متعاقب)، ملاحظه خواهد شد که ایران می‌تواند به مرکز سرمایه‌گذاری بی‌نهایت جالبی برای هر یک از این کشورها در زمینه تولید، بسته‌بندی، مصرف و صدور انواع محصولات کشاورزی و صنعتی اعم از روغن نباتی، بویژه روغن نخل، صنایع غذایی دریایی و کشاورزی مانند کنسرو و آب میوه و همچنین لاستیک اتومبیل، صنایع الکترونیک، صنایع بسته‌بندی و... تبدیل شود و هر یک از این کشورها نیز ضمن تأمین نیازهای وارداتی خود در زمینه فولاد، مس، فرش، خرما، پسته، انواع میوه و خشکبار و در نهایت پنبه و محصولات نساجی، عهده‌دار و توزیع این‌گونه کالا در سطح منطقه آسیای جنوب شرقی شوند. به عبارت دیگر متقابلاً به مراکزی برای توسعه صادرات یکدیگر تبدیل شوند در این صورت تردید نیست که علاوه بر معاملات و درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاریها و یا مشارکت در سرمایه‌گذاریها حجم داد و ستد بطور نمونه در مورد سه کشور اندونزی، سنگاپور و تایوان با ایران که در سال ۱۳۷۱ بالغ بر ۴۱۷/۶۳ میلیارد ریال بوده است در مدتی کوتاه به ده تا بیست برابر افزایش خواهد یافت. بویژه آن که ایران علاوه بر تمایل

مبادلات کالای غیر نفتی ایران با کشورهای حاشیه اقیانوس آرام (به واحد دلار) (۱)

کشور	(۲)۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۳	۱۳۵۸
اندونزی				\$۱۰۰۰,۰۰۰			
صادرات	۲/۶۰۰	۱/۳۲۰	۵/۷۲۹	۳/۹۳۵	۷/۲۲۴	۰/۰	۰/۰
واردات	۳۳/۷۱۵	۱۸۷/۶۰۲	۹۸/۷۳۴	۶۱/۹۳۰	۷۱/۶۴۴	۰/۱۱۲	۰/۴۷۶
تراز تجاری	-۳۱/۱۱۴	-۱۸۶/۲۸۲	-۹۳/۰۰۵	-۵۷/۹۹۵	-۶۴/۴۲۰	-۰/۱۱۲	-۰/۴۷۶
استرالیا							
صادرات	۱۰/۴۶۲	۵/۱۴۸	۴/۹۹۳	۱/۸۲۷	۳/۶۵۵	۰/۷۲۲	۲/۴۰۴
واردات	۴۰۲/۲۷۸	۲۲۱/۸۰۶	۳۸۵/۰۶۶	۶۵۸/۵۱۲	۴۶۶/۸۵۸	۵۰۹/۲۹	۱۸۵/۹۳۴
تراز تجاری	-۳۹۱/۸۱۶	-۲۱۶/۶۵۸	-۳۸۰/۰۷۴	-۶۵۶/۶۸۵	-۴۶/۳۲۰	-۵۰۸/۴۸۷	۱۸۳/۵۱۹
برمه (میانمار)				\$۱۰۰۰,۰۰۰			
صادرات	۲۲/۲	۱۳۳۶/۶	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
واردات	۶۱/۰	۱۰۶/۲	۰/۰	۰/۰	۱۶/۰	۰/۰	-۲۱۰/۹
تراز تجاری	-۳۸/۸	۱۳۳۰/۴	۰/۰	۰/۰	۱۶/۰	۰/۰	-۲۱۰/۹
برنئو							
صادرات	-	-	-	-	-	-	-
واردات	-	-	-	-	-	-	-
تراز تجاری	-	-	-	-	-	-	-
تایوان				\$۱۰۰۰,۰۰۰			
صادرات	۱۵/۸۰۸	۷/۶۲۸	۲/۳۳۰	۱/۰۷۷	۲/۹۳۴	۰/۰۰۸	۱۹/۹۰۵
واردات	۱۱۸/۱۲۰	۱۴۱/۵۳۰	۱۳۷/۱۱۱	۴۱/۳۹۵	۷۵/۵۸۵	۱۵۲/۹۰۶	۲۲/۷۲۸
تراز تجاری	-۱۰۲/۳۱۳	-۱۳۳/۹۰۲	-۱۴۴/۷۸۱	-۴۰/۳۱۹	-۷۲/۶۵۱	-۱۵۹/۸۹۹	-۲/۸۲۳
تایلند							
صادرات	۲۸/۰۲۵	۰/۰۵۲	۰/۰۱	۰/۰	۰/۰۰۲	۰/۰	۰/۰۱۹
واردات	۵۴/۱۴۱	۲۲۸/۶۵۹	۱۰۵/۷۹۶	۱۹۱/۰۹۹	۱۹۱/۹۰۲	۱۵۲/۸۰۲	۲۹/۱۴۲
تراز تجاری	-۲۶/۱۱۶	-۲۲۸/۶۰۷	-۱۰۵/۷۸۶	-۱۹۱/۰۹۹	-۱۹۱/۹۰۰	-۱۵۲/۸۰۲	-۲۹/۱۲۳
ژاپن							
صادرات	۱۰۸/۸۷۸	۷۶/۸۷۳	۶۵/۹۰۵	۴۹/۴۷۴	۵۴/۱۳۰	۶/۸۴۳	۱۴/۲۳۷
واردات	۳۳۴/۳۳۲	۳۳۴/۳۳۲	۳۰۹۹/۰۶۸	۱۸۶۰/۶۹۳	۱۰۰۶/۲۷۸	۲۷۱/۲۳۲	۱۳۵۴/۶۸۱
تراز تجاری	-۲۲۳/۴۵۴	-۲۳۶۳/۴۶۹	-۳۰۳۳/۱۶۳	-۱۸۱۱/۲۱۹	-۹۵۲/۱۴۹	-۲۷۰۴/۳۷۹	۱۳۴۰/۴
چین							
صادرات	۳۳۸/۵۱۹	۱۳۷/۴۵۸	۱۶/۹۱۷	۳/۵۹۴	۳/۶۸۲	۰/۰	۳/۲۲۴
واردات	۳۳۱/۸۲۱	۳۱۶/۰۹۸	۲۷۸/۰۳۶	۱۶۵/۹۰۵	۴۹/۴۲۴	۸۵/۲۳۰	۵۹/۵۷۵
تراز تجاری	-۳/۳۰۲	-۱۷۸/۶۴۰	-۲۶۱/۱۱۹	-۱۶۲/۳۱۱	-۴۵/۷۴۲	-۸۵/۲۳۰	-۵۶/۳۵۲
فیلیپین				\$۱۰۰۰,۰۰۰			
صادرات	۱/۵۹۱	۰/۷۹۸	۰/۲۵۸	۰/۰۵۸	۰/۶۲۹	۰/۰	۰/۰
واردات	۶۹/۵۲۱	۴۹/۱۱۵	۳۶/۳۸۹	۱/۹۰۵	۰/۰	۰/۰۰۲	۳/۶۶۰
تراز تجاری	-۶۷/۹۳۰	-۴۸/۳۱۷	-۳۶/۱۳۱	-۱/۸۴۷	۰/۶۲۹	-۰/۰۰۲	-۳/۶۶۰

صادرات	۱/۲۸۷	۰/۸۷۸	۰/۴۷۸	۰/۱۵۶	۰/۰۲۰	۰/۰۸۱	۰/۶۸۵
واردات	۵۷/۵۵۳	۱۲۵/۴۳۸	۱۲۹/۱۸۸	۲۱/۷۲۵	۱۸/۷۸۹	۳۷۶/۷۴۳	۴۰/۷۰۶
تراز تجاری	-۵۶/۲۶۶	-۱۲۴/۵۶۰	-۱۲۸/۷۱۰	-۲۱/۵۶۹	-۱۸/۷۱۹	-۳۷۶/۶۶۲	-۴۰/۰۲۱
جزایر مازشال	-	-	-	-	-	-	-
صادرات	-	۰/۰۰۱	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
واردات	-	۰/۱۰۶	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
تراز تجاری	-	-۰/۱۰۵	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
ساموای شرقی	-	-	-	-	-	-	-
صادرات	-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
واردات	-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
تراز تجاری	-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
سایر استرالیا	-	-	-	-	-	-	-
صادرات	-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰
واردات	-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۳/۵۲۹
تراز تجاری	-	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	-۳/۵۲۹

۱. بغير از مواردی که مشخص شده تمامی آمار به واحد ۱۰۰۰۰۰۰۰ دلار می باشند.

۲. آمار سال ۷۲ از سالنامه بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران - گمرک جمهوری اسلامی.

- سایر آمار از آمار مبادلات کالاهای غیرنفتی ایران با کشورهای جهان از سال ۱۳۵۸ تا سال ۱۳۷۱ - معاونت امور بین الملل، وزارت امور اقتصاد و دارایی.

تحقیق از: مهرآفرین

اطلاعیه

قابل توجه صادرکنندگان فرش دستباف

طبق ماده ۲۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲/۷/۴ و باتوجه به ماده ۴۵ آئین نامه اجرائی قانون مذکور مبنی بر حمایت از فرش های دستباف ایران در بازارهای جهانی، از تاریخ ۱۳۷۴/۱/۱ صدور فرشهای دستباف ۳۰ رج به بالامستلزم دریافت شناسنامه می باشد.

صادرکنندگان می توانند جهت دریافت شناسنامه فرش به اتاق ایران به نشانی تهران - خیابان طالقانی - نبش فرصت شماره ۲۵۴ اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و شهرستانها به شعب اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران مراجعه فرمایند.

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

اطلاعیه اتاق

درباره قراردادهای بازرگانان و صاحبان صنایع

بدینوسیله اعلام می گردد: متن تمامی قراردادهایی که در آنها طرفین قرارداد اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران را بعنوان داور (حکم) برای پایان دادن به اختلافات احتمالی خود برمیگزینند، باید پیش از امضاء به اطلاع اتاق ایران برسد و موافقت قبلی اتاق با پذیرش مسئولیت داوری (حکمیت) کسب گردد. در غیراینصورت، اتاق ایران ملزم به قبول داوری (حکمیت) نخواهد بود.

مرکز تنظیم قراردادها، سازش و داوری اتاق ایران